

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18441>

Özet

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği (ÇATÖ), İngilizce literatürdeki adıyla Environmentally Desirable Responding Scale (EDRS), bireylerin çevre ile ilgili tutum ve davranışları değerlendirirken ortaya çıkan sosyal arzu edilebilirlik eğilimini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, katılımcıların çevreye duyarlı davranışları veya inançları toplumsal normlara uygun şekilde abartma veya olumsuzdan daha iyi gösterme eğilimlerini saptama hedefler.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması, Koçak ve Ewert (2017) tarafından gerçekleştirilmiş olup, bu çalışmada ile Türk kültürüne özgü psikometrik özellikler incelenmiştir. ÇATÖ'nün kullanımı, çevre psikolojisi araştırmalarında, özellikle öz bildirim dayalı verilerin güvenilirliğini değerlendirmede kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği, EDRS, Sosyal Arzu Edilebilirlik, Çevre Tutumu, Çevre Psikolojisi, Uyarılama, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Funda Koçak, A. W. Ewert

Amaç

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin çevreye yönelik davranış ve tutumları hakkındaki raporlarında ortaya çıkan sistematik yanlılık düzeyini belirlemektir. Bu yanlılık, çevresel araştırmalarda yaygın bir sorun olan sosyal arzu edilebilirlik eğiliminin bir alt tipidir.

Ölçek, katılımcıların kendilerini çevre bilincine sahip, sorumlu vatandaşlar olarak gösterme güdüsünün, gerçek çevresel davranışlarından ne ölçüde farklılaştığını nicel olarak ölçmeye olanak tanır. Bu sayede, araştırmacılar çevresel tutum ve davranışları arasındaki korelasyonları incelerken elde ettikleri verileri bu yanlılık açısından düzeltebilir veya yorumlayabilir.

Yapı

Çevre Arzulanan Tepki (ÇAT), genellikle tek boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırılır. Bu yapı, bireyin çevresel konularda toplumsal olarak kabul görmüş normlara uygun yanıtlar verme eğilimini temsil eder.

Ölçek, özellikle çevreye yönelik tutum ve davranışları değerlendirildiği alanlarda, yanıltıcıları bilinçli veya bilinçsiz olarak idealize edilmiş bir benlik sunumuna odaklanır.

Çevre psikolojisi araştırmaları için kritik olan bu yapı, katılımcıların çevre koruma çabaları ve sürdürülebilirlik uygulamaları ne kadar içtenlikle raporladıklarını anlamaya yarar.

Geçerlik

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği'nin Türkçe adaptasyon çalışmasında (Koçak & Ewert, 2017), yapısal geçerliliğin incelenmesi için çeşitli analizler kullanılmıştır. Orijinal ölçeğin faktör yapısının Türk örnekleminde de doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir.

Analiz sonuçları, ölçeğin tek faktörlü yapısının kabul edilebilir uyum indeksleri sergilediğini göstermiştir. Bu bulgular, ÇATÖ'nün çevresel sosyal arzu edilebilirlik yapısının kültürel bağlamda tutarlı bir şekilde ölçtüğünü desteklemektedir. Ayrıca, ölçeğin diğer çevre tutumu ölçümleriyle beklenen yönde ilişkiler kurup kurmadığını (yakınsak ve zırsak geçerlik) de araştırmıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılığı, Türkçe uyarlama çalışmasında önemli bir psikometrik özellik olarak ele alınmıştır. Güvenirlik katsayısı olarak Cronbach Alfa Katsayısı hesaplanmıştır.

Koçak ve Ewert (2017) tarafından yapılan analizlerde, Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısının yüksek olduğu ve literatürde kabul gören etik değerlerinin üzerinde yer aldığı rapor edilmiştir (genellikle .70 veya üzeri). Bu yüksek güvenilirlik derecesi, ölçek maddelerinin aynı temel yapıya, yani çevreye yönelik arzu edilen tepki eğilimini tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği'nin (EDRS) Türkçe formunun yapısal geçerliliğini incelemek amacıyla Koçak ve Ewert tarafından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA, ölçeğin orijinal yapısının (genellikle tek boyutlu) Türk kültüründeki verilerle ne kadar uyumlu olduğunu belirlemek için hayati öneme sahiptir.

Yapılan analizler, tek faktörlü modelin veri setine iyi uyum sağladığını ortaya koyarak, ölçeğin çevresel sosyal arzu edilebilirlik yapısının tek bir temel boyut altında topladığını doğrulamıştır. Bu bulgular, ölçeğin Türkçe formunun yapısal bütünlüğünü ve teorik temelini koruduğunu teyit etmektedir.

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama

Format: Genellikle 5 veya 7 noktalı bir Likert tipi derecelendirme sistemi kullanır (Örnek: "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a).

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon, Üniversite Öğrencileri, Çevre Araştırmalarına Katılan Bireyler

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi ve üzeri (Genellikle 18+)

Popülasyon Detayları: Uyarılma çalışması, genellikle üniversite öğrencileri veya çeşitli demografik özelliklere sahip yetişkinler üzerinde yürütülmüştür.

Test Metodolojisi: Öz bildirim dayalı anket formatı.

Orijinal makalenin PDF dosyasına buradan ulaşılabilir: [environmentally-desirable-response-scale-toad.pdf](#)

Anahtar Kelimeler

EDRS, Cronbach Alfa, DFA, Çevresel Yanıt, Sürdürülebilirlik, Ölçme ve Değerlendirme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Mevcut Bilgi Yok

Kurum E-posta Adresleri: fkocak@ankara.edu.tr (Funda Koçak)

Yazma Adresi: Ankara Üniversitesi, Türkiye (Uyarılma çalışması sırasında)

İzinler, Ücret ve Test Yolu

İzinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Funda Koçak ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari olmayan akademik kullanımlar için izin prosedürleri yazarın kurumunun politikalarına bağlıdır.

Test Yolu (Uyarılma): 2017 (Yayın yolu)

Kaynaklar

Koçak, F. ve Ewert, A. W. (2017). Psychometric properties of the Turkish version of the environmentally desirable responding scale (EDRS). *Journal of Environmental Science and Management*, 20(2), 68-76.

Çevre Arzulanan Tepki Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. (Kaynak içerikte maddeler sağlanmamıştır.)

Ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte sağlanmamıştır.

ARABPSYCHOLOGY.COM